

Zgodnie z art. 14 ustawy o dokumentach paszportowych, sąd może zastąpić zgodę jednego z rodziców swoim orzeczeniem, jeśli przemawia za tym dobro dziecka. W praktyce oznacza to, że jeżeli brak zgody drugiego rodzica uniemożliwia realizację ważnych potrzeb życiowych dziecka – na przykład wyjazd za granicę w celach zdrowotnych, edukacyjnych czy rodzinnych – sąd może rozstrzygnąć sprawę na korzyść małoletniego.

W celu uzyskania zgody sądu należy złożyć odpowiedni wniosek do Sądu Rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. Do wniosku warto dołączyć dokumenty potwierdzające trudności w kontakcie z drugim rodzicem oraz argumentację wskazującą na konieczność wydania paszportu. Najczęstsze przesłanki, które sąd bierze pod uwagę przy rozpatrywaniu takiego wniosku, to: brak możliwości skontaktowania się z drugim rodzicem dziecka mimo podjętych prób, trudności w porozumieniu się między rodzicami uniemożliwiające wspólne podejmowanie decyzji, dobro dziecka wymagające szybkiego uzyskania dokumentu paszportowego (np. leczenie za granicą, wyjazd edukacyjny), przedstawienie dowodów na brak współpracy ze strony drugiego rodzica (np. korespondencja mailowa, wezwania do podpisania zgody). Sąd rozpatruje każdą sprawę indywidualnie, a kluczowe znaczenie ma wykazanie, że wydanie paszportu leży w najlepiej pojętym interesie dziecka.

Ważne: w ramach postępowania o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka można wystąpić również o wyrażenie, przez Sąd, zgody na inne czynności dotyczące spraw dziecka – np. zapisanie do konkretnej szkoły bez zgody drugiego rodzica czy też na wykonanie zabiegu medycznego. Wniosek o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka podlega opłacie stałej w kwocie 100 zł.

■ Jakie jest znaczenie dowodu z opinii OZSS?

OZSS to skrót od Opiniodawczego Zespołu Specjalistów Sądowych. Art. 278 kodeksu postępowania cywilnego stanowi, iż „w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii”. Ponadto, Sąd orzekający może pozostawić prawo wyboru biegłemu sędziemu wyznaczonemu lub sądowi wezwanemu. Zgodnie z art. 2 ust. Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów w skład zespołu wchodzi specjalista w zakresie psychologii, pedagogiki, pediatrii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, psychiatrii oraz psychiatrii dzieci i młodzieży.

Do zadań Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów należy m.in. sporządzanie na zlecenie sądu lub prokuratury opinii w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz w sprawach nieletnich, na podstawie przeprowadzonych badań psychologicznych, pedagogicznych lub lekarskich. Zespoły na zlecenie sądu prowadzą także mediacje, przeprowadzają wywiady środowiskowe w sprawach nieletnich oraz prowadzą poradnictwo specjalistyczne dla małoletnich, nieletnich i ich rodzin. Wynik opinii jest poprzedzony licznymi badaniami, które pozwolą wskazać, jakie rozwiązanie przyjąć dla określonej tezy. Sąd wskazuje osoby, które powinny zostać poddane badaniu.

Opinia OZSS jest często kluczowa w sprawach sądowych z kilku powodów. Jednym z nich jest jej kompleksowość i obiektywność. Zespół składa się z różnych specjalistów, co zapewnia szerokie spojrzenie na sprawę, przekraczające perspektywę jednego specjalisty. Dzięki temu sąd otrzymuje pełniejszy obraz sytuacji. Kolejnym powodem jest specjalistyczna wiedza. Wiele spraw rodzinnych wymaga zrozumienia niuansów psychologicznych, edukacyjnych czy społecznych, które mogą być poza zasięgiem wiedzy sędziów. Co więcej, opinia OZSS ma wpływ na postrzeganie szeroko rozumianego dobra dziecka. Opinie te mają kluczowe znaczenie w ocenie, co będzie najlepsze dla dziecka, co jest zawsze najważniejszym kryterium w sprawach rodzinnych.

Fundacja Inter Vivos
z siedzibą w Warszawie

Z poradnika prawnego
dowiesz się m.in.:

Jak uregulować kontakt
z dzieckiem?

Rodzic nie realizuje
ustalonych kontaktów
– co robić?

Jak ustalić miejsce
zamieszkania dziecka?

Jak uzyskać paszport
dla dziecka bez zgody
drugiego rodzica?

Jakie jest znaczenie
dowodu z opinii OZSS?

 Ministerstwo
Sprawiedliwości



Poradnik prawny nr 2/2025

Dziecko w konflikcie rodziców

Fundacja Inter Vivos z siedzibą w Warszawie informuje, iż w ramach zawartej umowy z Powiatem Gnieźnieńskim realizuje zadanie publiczne polegające na prowadzeniu, w 2025 r., jednego punktu nieodpłatnej pomocy prawnej, a także edukacji prawnej. Przedmiotowe zadanie jest realizowane w oparciu o ustawę o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1534) i jest finansowane jest ze środków Ministerstwa Sprawiedliwości przekazanych Fundacji przez Powiat Gnieźnieński.



www.fundacjaiv.pl



Fundacja Inter Vivos



ul. Ratuszowa 11
03-450 Warszawa



Telefon: +48 575 747 146
Facebook: Fundacja Inter Vivos



KRS: 0000742253



e-mail: biuro@fundacjaiv.pl
www.fundacjaiv.pl

■ Jak uregulować kontakt z dzieckiem?

Kontakty z dzieckiem to jednocześnie prawo i obowiązek rodziców. Można realizować je m.in. poprzez spotkania, odwiedziny oraz rozmowy mailowe i telefoniczne. Kontakty z dzieckiem są przy tym niezależne od władzy rodzicielskiej. Sam fakt, że rodzic jest jej pozbawiony, nie oznacza więc, że nie jest uprawniony do utrzymywania kontaktu z dzieckiem.

Ważne: zgodnie z art. 113 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpośrednie porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji, korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej.

Kontakty można uregulować na wiele sposobów, w tym w drodze postępowania sądowego. Pismem inicjującym wszczęcie postępowania o ustalenie kontaktów jest wniosek.

Ważne: wniosek o uregulowanie kontaktów podlega opłacie stałej w wysokości 100 zł przy czym opłata w ww. wysokości pobierana jest od jednego wniosku. Jeśli w jednym piśmie wnioskodawca domaga się uregulowania kontaktu np. z dwójką dzieci to wniosek taki będzie podlegał opłacie stałej w kwocie 200 zł.

Wniosek o uregulowanie kontaktów należy złożyć do Sądu Rejonowego właściwego z uwagi na miejsce zamieszkania dziecka. W treści pisma można wnioskować o udzielenie zabezpieczenia, tj. żądać uregulowania – przez Sąd – kontaktów na czas trwania postępowania. W toku postępowania Sąd przeprowadzi wnioskowane dowody – przesłucha strony oraz świadków. W uzasadnionych przypadkach Sąd może dopuścić dowód z opinii Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów lub inny dowód ukierunkowany na ocenę kompetencji rodziców. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego oraz wysłuchania stron sąd opiekuńczy wyda postanowienie i zdecyduje, jak będą wyglądać kontakty z dzieckiem. Ustali po pierwsze zakres kontaktów, a więc jak mają one przebiegać w dni powszednie i weekendy, ale także w szczególnych okresach, takich jak święta, czas ferii i wakacji oraz w inne nietypowe dni – np. Dzień Ojca i Dzień Matki. Może też nałożyć dodatkowe obowiązki – np. obowiązek odebrania dzieci z miejsca zamieszkania w dniu dokonywania kontaktów oraz odwiezienia ich do domu po zakończonym spotkaniu.

■ Rodzic nie realizuje ustalonych kontaktów – co robić?

Gdy rodzic narusza ustalenia sądu w zakresie kontaktów (np. nie zezwala na spotkania z drugim rodzicem) lub nie stosuje się do tych ustaleń (np. nie przyjeżdża po dziecko na ustalone spotkania), istnieje podstawa do wystąpienia o sądowe zagrożenie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej za każde bezpodstawne zignorowanie ustaleń dotyczących kontaktów.

Sądem właściwym do rozpoznania takiego wniosku jest Sąd Rejonowy ustalany według miejsca zamieszkania dziecka. Do wniosku należy dołączyć orzeczenie sądu ustanawiające aktualnie obowiązujące kontakty rodzica z dzieckiem.

Ważne: załączone orzeczenie nie może być kserokopią lub odpisem lecz musi być zaopatrzone we wzmiankę o wykonalności.

Do wniosku należy dołączyć wszelkie dowody świadczące o tym, że rodzic uchyla się od kontaktu z dzieckiem lub kontakt ten utrudnia np. wydruki sms, wydruki maili. Można również wnioskować o przesłuchanie oznaczonych świadków. W piśmie należy wskazać kwotę, którą rodzic, który nie realizuje kontaktu lub realizuje ale nieprawidłowo, będzie zobowiązany zapłacić na rzecz drugiego rodzica. Kwota ta uzależniona jest od sytuacji majątkowej rodzica, który ignoruje postanowienie sądu. Jeżeli sąd uzna, że rodzic narusza ustalone uprzednio kontakty, wyda postanowienie, w którym nakłada na rodzica zagrożenie karą pieniężną za każde następne tego typu zachowanie. Aby kara finansowa została faktycznie wymierzona należy wystąpić do sądu z kolejnym wnioskiem o nakazanie zapłaty stosownej sumy pieniężnej za liczbę naruszeń kontaktów. Postępowanie sądowe zostanie umorzone jeżeli wniosek taki nie wpłynie w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o zagrożeniu obowiązkiem zapłaty.

Ważne: wyrokiem z dnia 22 czerwca 2022 r. wydanym w sprawie SK 3/20 Trybunał Konstytucyjny zobowiązał sądy rodzinne do badania czy do niewykonania lub niewłaściwego wykonania obowiązku przez osobę, pod której pieczęcią znajduje się dziecko, doszło w wyniku uwzględnienia woli dziecka wyrażonej samodzielnie bez wpływu osoby, pod której pieczęcią się ono znajduje. Z reguły sądy rodzinne wyjaśniają powyższą okoliczność wysłuchując dziecko.

■ Jak ustalić miejsce pobytu dziecka?

Miejsce pobytu to inaczej miejsce zamieszkania, gdzie faktycznie koncentrują się interesy życiowe dziecka – gdzie śpi, spożywa posiłki, odrabia lekcje, spotyka się z kolegami i koleżankami. Niekoniecznie musi być to miejsce zameldowania. Kodeks cywilny określa, że miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska lub któremu zostało powierzone wykonywanie władzy rodzicielskiej. Zgodnie z art. 28 kodeksu cywilnego można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania, miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa.

Ustalenie miejsca pobytu zależy od wielu czynników, w szczególności zaś od: kompetencji i predyspozycji wychowawczych rodziców oraz rozsądnych życzeń dziecka. Ustalenie miejsca pobytu dziecka może nastąpić na drodze sądowej oraz na drodze pozasądowej wskutek mediacji i ugody zawartej przed mediatorem sądowym.

Aby dokonać sądowego ustalenia miejsca zamieszkania, należy sporządzić odpowiedni wniosek i skierować go do Sądu Rejonowego. Wniosek należy uzasadnić, a użyte argumenty powinny odnosić się do faktycznej sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka. Argumenty w sprawie o ustalenie miejsca pobytu dziecka powinny dotyczyć tego, dlaczego dziecko powinno zamieszkiwać właśnie z tym rodzicem, w jaki sposób sprawuje on władzę rodzicielską oraz co powoduje, że drugi rodzic nie powinien być rodzicem zamieszkującym z dzieckiem.

Ważne: wniosek o ustalenie miejsca pobytu małoletniego dziecka podlega opłacie stałej w kwocie 100 zł.

■ Jak uzyskać paszport dla dziecka bez zgody drugiego rodzica?

Sąd rodzinny może wydać zgodę na wydanie paszportu dla dziecka bez udziału drugiego rodzica w sytuacjach, gdy uzyskanie zgody tego rodzica jest niemożliwe lub znacznie utrudnione. Najczęściej dotyczy to przypadków, gdy drugi rodzic dziecka nie utrzymuje kontaktu, nie reaguje na próby porozumienia się lub celowo unika podpisania wymaganych dokumentów.